

BUITEN

15^E JAARGANG N^O. 23.4

ZATERDAG 4 JUNI 1921.

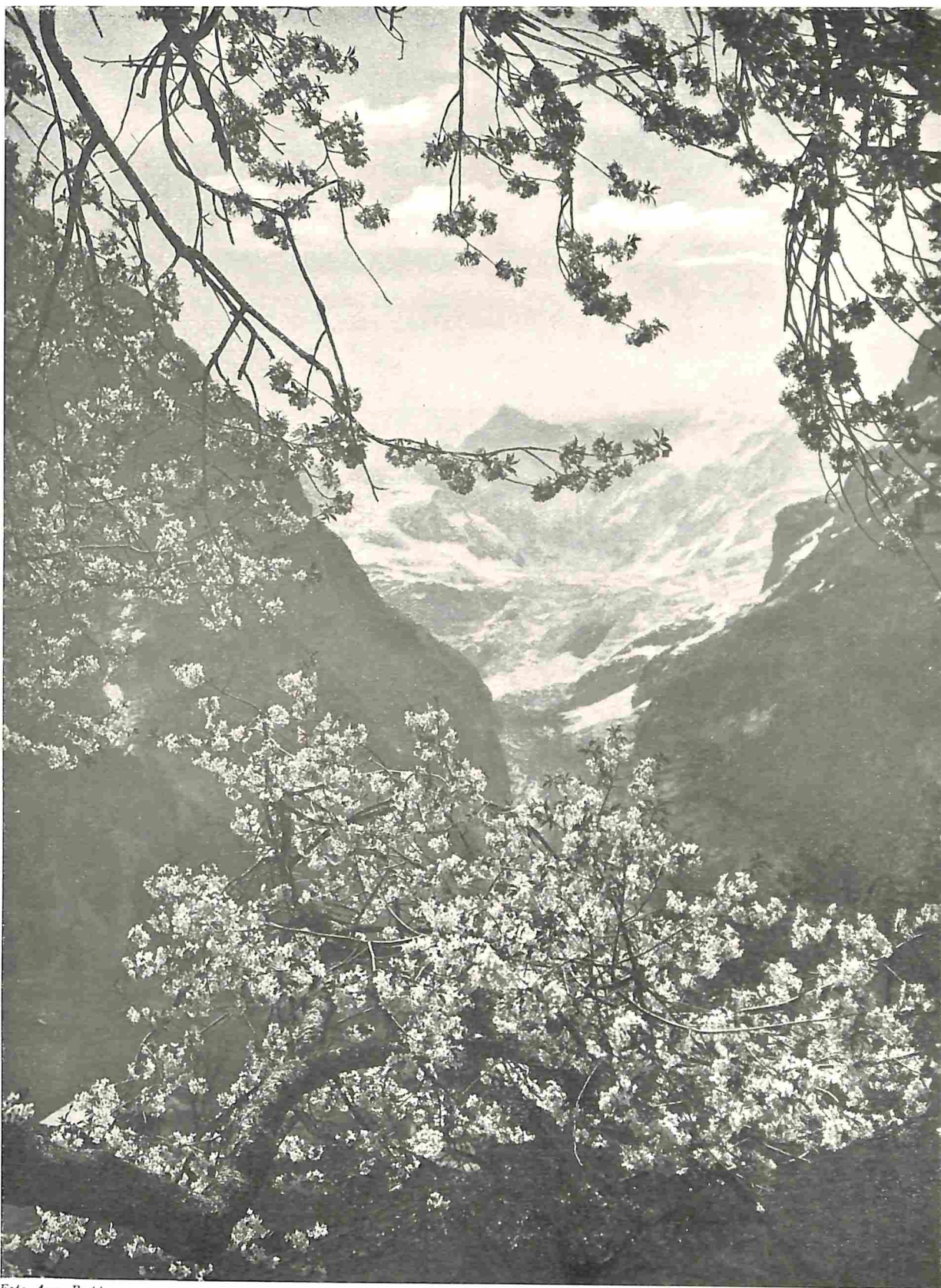

Foto Aug. Rupp.

DE EEUWIGE SNEEUW VAN HET BERNER OBERLAND IN EEN OMLIJSTING
VAN BLOESEM TAKKEN.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE EEUWIGE SNEEUW VAN HET BERNER OBERLAND IN EEN OMLIJSTING VAN BLOESEM-TAKKEN, ILL.	BLZ. 277
VAN TWEEËRLEI RAS, (24), DOOR HAL G. EVARTS	„ 278
MODERNE LANDHUIZEN, DOOR A. B., GEÏLL.	BLZ. 280—282
HOE DE DIEREN SPREKEN (29), DOOR WILLIAM J. LONG, VERTAALD DOOR S. CILIA STOFFEL	BLZ. 281
DE VOORMALIGE SAAIHAL TE LEIDEN, DOOR A. L., GEÏLLUSTREERD	„ 283
VAN NESTEN EN EIEREN (VERVOLG), DOOR BATO, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 284—287
VOLKSRADSELS MET VARIANTEN, DOOR J. S. CZ.	BLZ. 286
KLAPLOOPSTER, DOOR JO VAN DER WAL.	„ 286
SPREEKWOORDEN EN SPREEKWIJZEN IN NOORD- HOLLANDSCH DIALECT, DOOR J. S. CZ.	„ 287
DE BLOEMBLADEN VAN LAO-TZE (36), DOOR J. ALLAN DUNN	„ 288
BLOESEMWEELDE BIJ EEN HUISJE IN GRINDELWALD, ILLUSTRATIE	„ 288

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

VAN TWEEËRLEI RAS

24) DOOR HAL G. EVARTS.

ER bestond nu geen twijfel meer: Moran volgde het spoor van dezen man. Flash zette zijn haren over-eind. Hij kon zich slechts één reden voor deze jacht denken. Mannen, die het éne oogenblik vrienden schenen te zijn, gingen in het volgende aan het vechten. Hij had dat wel meer gezien. Moran had met Brent gevochten. Ook op de Bar T. boerderij was dikwijls plotseling een twist uitgebroken. Zelfs als heftige woordenwisselingen nog niet dadelijk tot een handtastelijk gevecht leidden, dan hadden de stemmen toch schor van woede geklonken evenals honden al gauw kwaadaardig grommen, ook al komt het niet tot een bepaalden strijd. Niet dat Flash van zulke voorvallen een nauwkeurige voorstelling behouden had — maar hun gezamenlijke indruk had in hem het begrip doen ontstaan, dat vrienden wel eens ruzie met elkaar hebben.

Moran toonde echter niet de minste boosheid, en dat bracht Flash wel enigszins in verlegenheid. Toch, hoe verder zij het spoor volgden, hoe grooter het wantrouwen van den hond tegen den anderen man werd, en toen hij ten slotte de lichaamslucht in den neus kreeg, gromde hij. Zij vonden Vermout midden op een open grasvlakte zitten; Flash zette woest zijn rughaar over-eind. Vermout riep hen verheugd aan en Moran antwoordde hem evenzoo. Er scheen dan toch geen vijandschap tusschen die twee te bestaan; maar de argwaan van Flash was nog niet geheel verdwenen, daarom hield hij zich bij het naderkomen heel stijfjes en koel, en wendde geen oog van den man, dien zij achtervolgd hadden, af. Toen echter Moran een paar voet van den ander verwijderd, ging zitten en een cigarette begon te rooken, liet Flash zijn achterdocht varen en keerde zijn onverschilligheid voor Vermout terug.

HOOFDSTUK XX.

Laat in den namiddag kwam Kinney het kamp binnen rijden, om Moran's geliefkoosd rijpaard te brengen, zooals deze in zijn briefje gevraagd had. Hij bracht het nieuws mee, dat Harmon een mijl of vijf ten Oosten van de hut gekampeerd was. Hij had een lastrein een hoogte af zien dalen en later

de paarden ontdekt, die op een eiland graasden. Met behulp van zijn kijker had hij vastgesteld, dat het de paarden van Harmon waren.

Moran had zitten bedenken, hoe groot wel het aantal mannen kon zijn, dat zij in de schuilplaats zouden vinden, als Flash hen daarheen bracht. Het konden er verscheidene zijn en het was zeker, dat zij wanhopig zouden vechten en zich nooit overgeven. Daarom had hij Vermout nog een voorstel gedaan, waarin deze ten laatste had toegestemd. De komst van Harmon, zoo juist van pas, vereenvoudigde de uitvoering van zijn plan. Na eenige besprekingen verliet Kinney het kamp met de belofte morgen den houtvester te zullen gaan opzoeken. Hij nam een brief en een mondelinge boodschap van Moran mee. De brief was aan den eigenaar van de Bar T. en vroeg om de vriendendiensten van zooveel mannen, als er in de eerstvolgende twee weken gemist zouden kunnen worden. De mondelinge boodschap was aan Harmon om hem te verzoeken, den langen tocht naar de Bar T. te ondernemen en de anderen vandaar mee terug te brengen.

Moran wist, dat beide verzoeken gul ingewilligd zouden worden. De mannen, wier hulp hij inriep, waren oude vrienden. Harmon en de jongens van Bar T. zouden in een apart kamp blijven, totdat hun bijstand noodig was.

Spoedig na Kinney's vertrek werd Flash ongedurig. Hij verlangde naar het meisje en de stilte van de hut. Toen Moran het bemerkte, zond hij hem weg, met een briefje aan zijn halsband vastgespeld. Had hij dat niet gedaan, dan zou Flash op eigen gelegenheid weggeslopen zijn.

Den volgenden ochtend verscheen hij met het aanbreken van den dag weer in het kamp, en ging Moran voort, hem af te richten. Den vorigen dag had hij, na de eerste proefneming er zoo goed afgebracht te hebben, Vermout nog wel zes keer achtereen op verschillende plaatsen opgespoord; hij had van de heele zaak dan ook meer dan genoeg gehad — dat loopen aan een riem vond hij verschrikkelijk vervelend.

De tweede dag was al net als de eerste, behalve dat zij nu verschillende mannen op hun spoor volgden. Hij wist nu al heel goed, wat Moran van hem verlangde, en bij elk nieuw spoor werd de hulp, die hij zijn baas verleende, belangrijker, totdat hij ten slotte zelf geheel de leiding nam en Moran nog slechts aan den riem achter zich aantrok. Telkens begonnen zij, met door het bosch rond te dwalen en op den grond te zoeken. Dan vonden zij onveranderlijk een spoor, het spoor van een man, en zoo kwam Flash al spoedig tot de ontdekking dat Moran op mannen aan het jagen was. Toen hij eenmaal hiervan overtuigd was, ging hij bij het eerste vleugje menschenlucht regelrecht op zijn doel af, daarbij in zijn ijver hard aan het eind van den riem rukkend.

Van alle dingen, die Moran hem geleerd had, vond hij dit het minst aantrekkelijke. Misschien kwam dat wel door den riem, die hem tegenhield bij elken stap. Hoe dan ook, het leek hem een onmogelijk flauw en dwaas spel, waar hij het nut niet van inzag, — dit opsporen van een man, om na hem gevonden te hebben, dadelijk weer op zoek naar een ander te gaan. Had hij naar zijn eigen zin gedaan, dan zou hij ze liever vermeden dan opgezocht hebben. Hij liet zich dan ook alleen voor dit werk gebruiken, omdat Moran er genoeg in scheen te vinden, zijn meester, door wien hij zich zoo gaarne hoorde prijzen. Aan het einde van den tweeden dag kon hij elk spoor volgen, dat Moran hem aanwees.

Den daaropvolgenden ochtend reden Moran en Vermout het kamp uit, vergezeld door Flash, die juist teruggekomen was van de hut, waar hij den nacht had doorgebracht.

Moran kende de geheele streek op zijn duimpje en had in gedachten nagegaan, welke plaatsen al vast niet in aanmerking kwamen als toevluchtsoord voor de mannen, die zij zochten. Verscheidene gedeelten van het uitgestrekte gebied kon hij om gegronde redenen geheel uitschakelen. Eerst ging hij de Wapiti-bergketen in haar volle lengte na. Op de helling, die naar de Shoshone afdaalde, kwamen iederen herfst veel jagers, die voor een groot deel den bergrug oversteken moesten en dus ook de andere helling overtrokken. Was het geheime kamp daar in de buurt geweest, dan zou het allang door dezen of genen ontdekt zijn. En zoo verwierp hij ook al die groote stukken zacht glooiend, golvend land, die zoo gemakkelijk te bereiken zijn. De open grasvlakten langs de rivieren vielen ook weg van de lijst van mogelijkheden — immers, de groepen jagers, die van tijd tot tijd ver de heuvels introkken, om op grof wild te jagen, reisden langs deze van zelf daartoe aangewezen natuurlijke wegen.

Van het gebied, dat overbleef, koos hij de ruwste en meest onbegaanbare plaatsen als de waarschijnlijkste uit. Hiertoe behoorde in de eerste plaats de hoge bergrug, die als een dam tusschen de Thoroughfare en de Yellowstone inliep. In de diepte bij de samenvloeiing van de twee rivieren lag het Bridgermeer en daarbovenuit verhief zich Haviksrust, de punt van de waterscheidende bergketen, steil in de hoogte, en rees vanuit het meer honderden voeten hoog in de lucht, terwijl spitse rotsen en klippen den voet omgaven.

Den geheelen eersten dag brachten zij door met dezen bergrug te doorzoeken. Flash vond geen vleugje menschenlucht en ook de mannen vonden geen spoor. Nog vóór zij halfweg waren, was Moran al overtuigd, dat zij hier niet op de goede plek waren. De scherpe zintuigen van Flash zouden allang een teeken ontdekt hebben, als hier in den omtrek een vrij groot aantal mannen gekampeerd was. Toch, voor alle zekerheid, gingen zij verder, naar beneden loerend in elke door rotsranden omgeven holte, die aan een van de beide zijden naar omlaag voerde. Toen de avond kwam, bevonden zij zich op het punt, waar deze korte bergrug zich met het groote hoofdgebirge vereenigt.

Dicht bij zijn oorsprong verdeelt de Yellowstone zich in een twaalfstal kleine riviertjes die in de heuvels omhoog loopen en het water onttrekken aan het waaivormige bekken, dat het brongebied van den stroom vormt. De volgende twee dagen doorzochten zij dit bijna onbegaanbare terrein, maar zonder resultaat. Wel ontdekten zij veel oude sporen van menschen, twee stukken papier, de asch van twee kleine kampvuren en een twaalfstal onduidelijke hakindrucken, waarschijnlijk vroeg in het voorjaar gemaakt, toen de aarde zacht en sponsachtig was door de smeltende sneeuwwoopen. Zij wisten beiden dat al deze dingen achtergelaten waren door de mannen, op wie zij jacht maakten. Zóó vroeg in het voorjaar kon niemand anders in deze hoge bergstreek zijn gekomen. Maar die kerels konden wel negen maanden in het voorjaar door de heuvels zwerven. Alleen als de passen sneeuwvrij waren, en er van tijd tot tijd karavanen met lastgoederen binnenkwamen, waren zij genoodzaakt, zich in hun hoofdschuilplaats terug te trekken. En ook dan konden zij nog best in groepjes van twee of drie rondreizen; er was toch weinig kans, dat zij gezien — en nog minder, dat zij herkend zouden worden.

Iederen nacht ging Flash naar de hut terug en iederen morgen zond Betty hem weer naar Moran. Zij waren nu al ver van huis en de reis heen-en-terug was een lange tocht, maar dat was niet erg voor Flash, vooral daar de beide mannen overdag slechts langzaam vooruitkwamen, niet meer dan gemiddeld acht mijlen per dag.

Den vierden ochtend van de jacht braken zij hun kamp bij den oorsprong van de Yellowstone op, en reden stroomafwaarts. Zij waren van plan den bergrug tusschen die rivier en de Buffalo Fork of the Snake af te zoeken. Van den Twee-Oceanenpas naar de Snake stroomt de Pacific Creek, terwijl langs de tegenovergestelde helling de Atlantic Creek naar de Yellowstone afdaalt, waarmee zij zich tien mijlen beneden den oorsprong vereenigt. Naar die samenvloeiing reden de beide mannen en volgden vandaar de Atlantic Creek stroomopwaarts, om langs de wildpaden naast de rivier gemakkelijker den top van den bergrug te bereiken. Hun paarden lieten zij achter in het dichte bosch bij de monding van het stroompje, een punt, vijf mijlen dichter bij hun levensmiddelenbasis gelegen dan het kamp van den afgelopen nacht.

Langs het riviertje leidde een veel betreden wildpad van de breede grasvlakten van de Yellowstone naar boven. Ook hier waren veel sporen van menschen, en klaarblijkelijk was het pad dikwijls door paarden betreden. Zij waren nog slechts eenige meters gestegen toen Moran bemerkte, dat Flash teekenen van onrust gaf. Flash wist heel goed, wat vóór hem lag. Moran lette nauwkeurig op al zijn bewegingen: Flash deed niet, alsof hij een bepaalden geur of klank had opgevangen, maar zijn geheele manier van doen drukte uit, dat hij niets op had met de plaats, waar Moran hem heen bracht. Hieruit leidde Moran af, dat de hond tusschen deze oude sporen een zekere menschenlucht ontdekt had, die daar was blijven hangen, en dat die lucht hem onrustig maakte, ofschoon hij wel wist, dat de menschen zelf er niet meer waren.

Maar zoo was het niet. Flash werd weer eens in de war gebracht door de gewoonte van het dier, meer te letten op wat zijn zintuigen hem vertellen, dan op wat hij van vroeger wist. Hij had iets feitelijks nodig, iets, dat in het tegenwoordige bestond, en dat langs den weg van zijn zintuigelijke waar-

neming naar zijn hersens overgebracht werd; dat gaf hem meer zekerheid dan welke herinnering uit het verleden ook. Hij wist, dat vóór hem uit het geheime kamp lag. Hij was er dikwijls geweest. Daarom voelde hij zich onrustig, niet op zijn gemak. Maar er was niets bepaalds, geen werkelijke geur of geluid, die hem bewijzen konden, dat er wezenlijk gevaar was. En daar hij een dier was, had hij de bevestiging door zijn lichamelijke zintuigen noodig, om zeker te zijn van de bedreiging, die, zooals zijn geheugen hem zeide, voor hem lag. Een mensch zou daarentegen vertrouwd hebben op zijn herinnering aan wat hij vroeger ontdekt had en met zijn gezond verstand beredeneeren, dat het nu waarschijnlijk nog net zoo zou zijn als een poosje geleden.

Moran sloeg hem nauwlettend gade. Toen zij op minder dan een kwart mijl van de monding van het riviertje gekomen waren, stond Flash plotseling stil en zette zijn haar overeind. In zijn keel welde een gegrom op. Hij had de lucht van een spoor opgevangen, het spoor van een man, dien hij kende. Moran wendde zich om en knikte tegen Vermout.

„Hij heeft de lucht van een spoor,” zeide hij. „Als hij den man zelf geroken had, zou hij opgewondener zijn.”

Vermout knikte toestemmend; hij wist, dat dit waar was. Zij gingen verder, behoedzaam uitziend naar eenig teeken. Flash merkte hun zoekende bewegingen en bracht die onmiddellijk in verband met Moran's handelwijze gedurende den africhtingscursus en dit te meer, daar Moran hem nog altijd aan den riem hield. Toch maakte hij geen aanstalten om zijn meester te helpen. Die andere sporen, die Moran had willen volgen, waren van vrienden geweest en hij wist, dat deze man een vijand was. Hij was een van de kerels, die dien avond om het vuur gezeten hadden. Flash had onder het gevecht minstens tweemaal zijn tanden in zijn vleesch gezet. Nu hij de feitelijke lucht eenmaal opsnoof, bestond er ook verder geen twijfel voor hem. Weliswaar was de lucht van het spoor koud, daar het den vorigen avond nagelaten was, maar het leidde naar het geheime kamp.

Hoewel hij dus niet met bewuste bedoeling Moran hielp, wees hij hem toch het spoor aan. Want toen zij er dicht bij kwamen, deed zijn vurig verlangen om het nader te onderzoeken, hem aan het einde van den riem rukken, zoodat Moran maar te volgen had. Flash drukte zijn neus vlak tegen den grond en snoof den gehaten geur diep op. Moran ontdekte een paar flauwe voetindrucken op het hardgetrapte wildpad. De man was uit een aftakkend ravijn gekomen en langs het hoofdpad verder stroomopwaarts gegaan.

Het dal was diep en somber. De kleine zijriviertjes, die er van beide kanten instroomden, waren door dreigend overhangende rotswanden ingesloten. Er waren er zoo een twintigtal; elk zou een ideale schuilplaats hebben kunnen opleveren voor de bende die zij zochten. De beide mannen wisten, dat van nu af aan bij elken stap, dien zij verder gingen, gevaar dreigde. Terwijl de bandieten, uit vrees de aandacht te vestigen op hun aanwezigheid hier in de heuvels, nog nooit de groepjes, die hier kwamen jagen, hadden lastig gevallen, was het boven allen twijfel verheven, dat allen zonder uitzondering zouden schieten op den eersten den besten, die, hetzij bij toeval, hetzij met vooropgezet oogmerk, hun uitverkoren toevluchtsoord zou ontdekken. Moran wenkte Vermout achter te blijven en op eenigen afstand te volgen. Deze begreep de reden wel: het zou een noodeloze opoffering zijn, beiden vlak achter Flash te blijven. Hij zou graag de eerste zijn geweest en den riem gehouden hebben, maar hij wist heel goed, dat Flash voor hem niet werken zou. Hij schudde spijtig het hoofd en liet Moran alleen voorgaan. Toen volgde hij hem op een afstand van honderd meter.

Flash, die nu begreep, dat Moran het spoor volgen wilde, werd door twijfel gekweld. Die man was de vijand van het meisje, dus moest hij ook Moran's vijand zijn. Als zijn meester dat dwaze spelletje van opsporen spelen wilde, dan moest er toch zeker een vergissing hebben plaats gehad, waardoor Moran in de meening verkeerde een vriend te volgen. Flash hield het spoor dan ook alleen, omdat hij nu eenmaal gewend was Moran te gehoorzamen, maar hij deed het met tegenzin.

Hij begon echter al spoedig te merken, dat Moran dit spoor op andere wijze volgde dan hij de vorige dagen gedaan had. Hij hield dikwijls stil en bleef onbewegelijk staan, terwijl hij behoedzaam door de boomen loerde. Verscheidene malen keek hij om en maakte het automatisch pistool uit den holster los.

(Wordt vervolgd).

Foto C. Steenbergh.

VOORZIJD E VAN DE HUIZENGR OEP.

MODERNE? LANDHUIZEN.

DE HUIZENGR OEP VAN P. L. KRAMER IN HET PARK „MEERWIJK” TE BERGEN.

OORSPRONKELIJK heetten ze „Tamelone”, „Merena” en „Rogier” — omsluerde geheimenissen uit van Schendel's teerstreelend en huiveringwekkend verhaal. Nu staat er „Pension Zonnehoek” of iets dergelijks — ondanks alle zonneglorie — volkomen onverschilligs. Sic transit.....

Sic transit..... Dit zou voor het geheele park Meerwijk kunnen gelden.

Een katterige stemming hangt er; verwaarloosd schilderwerk, havelooze rieten daken, verwilderde tuinen en..... architectuur-experimenten.

O, 't domme groote publiek heeft zoo gelijk gehad met zijn tanks en oorlogsschepen, en de wijze, halfwijze of waanwijze critici en kunstbeschouwers hebben zich zoo droevig laten beetnemen door de vijf samenzweerders: één bewegingswellusteling, één meezenvoerster, één décoratieschilder, één steriometrimaan en één spotter.

Een patheticus bezong ^{*} indertijd de zeventienvoudige schepping, verheerlijkte de ongebreidelde vrijheid, welke den architecten door den principaal gelaten was en vloekte in 't algemeen, de opdrachtgevers, „de geweldenaars, in vleesch en bloed” —

Neen, neen. Mevrouw de principale, eischt, in het belang

der moderne bouwkunst, dat er vier planken in uw proviessiekast gemaakt worden en dat er op den schoorsteenmantel in den salon plaats is voor Uw zwartmarmeren pendule; en Mijnheer de principaal dreigt, dreigt, dat het huis zooveel en geen cent meer, kosten mag.

Dan kan, gebonden aan handen en voeten, de architect zich kunstenaar toonen, kan hij, zijne kluisters verbrekend, zich verheffen boven de zus of zoo draaiende binnendeuren, de gootsteenloozingen en closetreservoirs. Dan kan er een goed en schoon kunstwerk geschapen worden.

En zonder dat..... Meerwijk.

Het is zonderling, dat ^{*} in dit ^{*} zonderlinge architectuurcomplot, degeen, die in 't algemeen de bouwkunst 't minst zwaarwichtig opvat, van wiens kunstoordeel niemand ooit weten kan of het geheel ernst of geheel spot is, van deze dollemansopdracht het ernstigste, degelijkste en minst buitenissige werk gemaakt heeft.

Op het eerste gezicht moge misschien en de planvorm, en de overkapping en de kozijnverdeling uitzonderlijk lijken, zeker, maar daar went ge bij nader beschouwen wel aan.

Hoort wat de architect P. L. Kramer zelve over de indeeling dezer huizen schrijft:

„Bij eene reproductie van dit plan acht ik het noodzakelijk dat men weet door welke leidende gedachten dit plan ontstond.

„Het werd beïnvloed door de gedachte, dat een buitenwonende Hollander in de eerste plaats vrij in en om zijn eigen huis is. De opgave, dat uit economische overwegingen drie woningen aan één gebouwd moesten worden, leidde tot dezen grondvorm, omdat de vorm en plaatsing der woonkamers, als het voornaamste vertrek in huis, eene groote vrijheid van beweging aan de bewoners geeft. Met een rechten voorgevel zou door de wederzijdsche controle der bewoners, de vrijheid van het buitenleven belangrijk gereduceerd worden. Door de gunstige ligging van het complex ligt slechts één zijgevel op het Noorden.

„Het was de bedoeling deze huizen als één bouwsel te zien, waarin iedere woningbegrenzing verloren ging.

„Nog bestond het plan den weg langs de tochtsloot met beukenboomen te beplanten, waardoor de voortuin door de drie beplantingswanden (boomen, hooge heesters) en den voorgevel om- en afgesloten werd”.

Kan het ernstiger? Hadt ge ooit bij het zien van dezen chaotischen warwinkel van scheeve muren zulk een weloverwoogenheid? kunnen vermoeden?

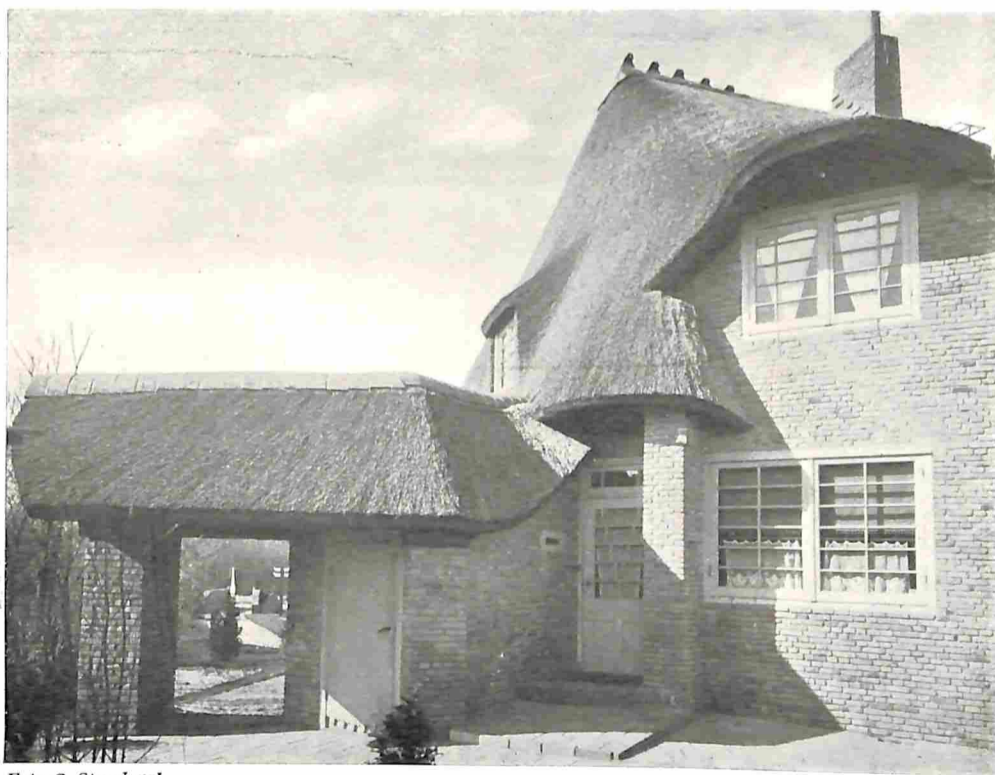

Foto C. Steenbergh.

DÉTAIL VAN DEN ACHTERGEVEL MET POORTJE.

Kramer de, architect

Kramer

Kramer

Is hier een vrij scheppende kunstenaar aan het woord en aan het werk of een pietepetersche puzzelaar? Neen, een godebegenadigde, in vaste gebondenheid zoekende schoonheidsvinder. Ge zijt teruggekomen in uw ideëelen provisiekast en keukengootsteen.

Ge moet niet denken, dat deze huizengroep een voldragen bouwkundige schepping is. Daarvoor is de groep van een veel te groote gecompliceerdheid, een gecompliceerdheid, die de architect zelve zoo gewild heeft, of wellicht zichzelf tot eisch gesteld heeft. Een simpel, recht en rechthoekig bouwwerk kan gemakkelijk volmaakt zijn, volmaakt en misschien volmaakt neutraal. Kramer's ontwerp is een aaneenschakeling van moeilijkheden. Juist de onafwijsbare bekoring van deze groep is de wijze waarop aan alle die moeilijkheden een, deze uitdrukkenden, vorm is gegeven. Het schijnbaar toevallige is geworden tot expressieve karakteristiek, tot onsentimentele romantiek.

A. B.

HOE DE DIEREN SPREKEN

29) DOOR WILLIAM J. LONG.

Met toestemming van den schrijver vertaald door S. CILIA STOFFEL.

DEZE beweegreden is aan trouw verwant misschien, de som van alle deugden. Luister maar eens naar het volgende.

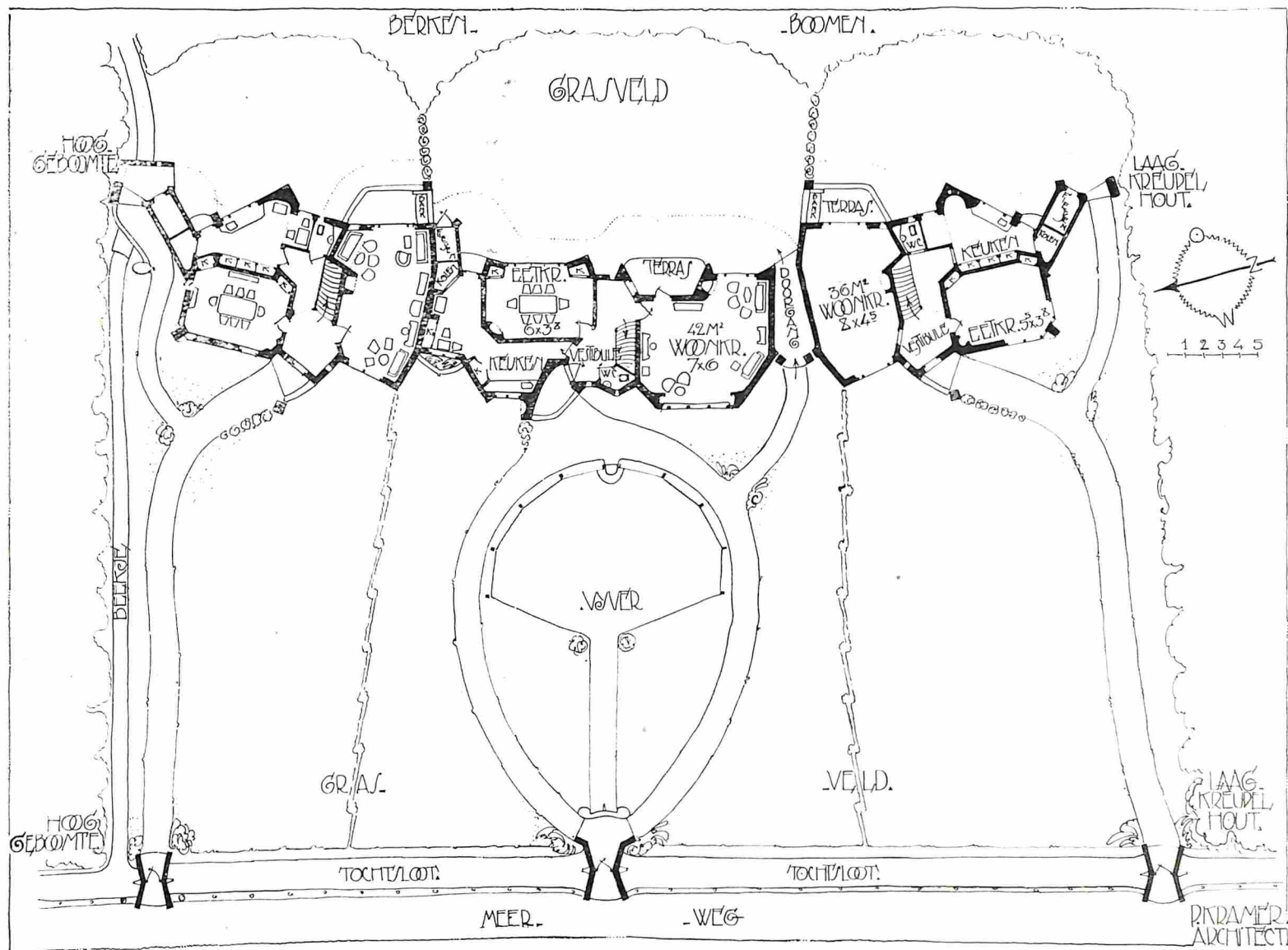
Een vriend van me was op een Octoberdag aan 't jagen, toen hij een kwartel vleugellam schoot, klaarblijkelijk het oude wijfje van den koppel, dat zijn hond greep en bijna ongedeerd bij hem bracht. Wat te doen was toen de vraag. Het is gemakkelijk, want het gebeurt zonder overleg, een vogel in snelle vlucht neer te schieten; maar als het kleine ding zich in uw hand nestelt, of zich onder uw vingers tracht te verbergen; wanneer ge zijn snellen hartklop kunt voelen, en zijn oogen groot en wonderlijk helder zijn — nu, dan bijten sommige jagers hem den kop in en andere draaien hem den hals om, en nog andere zouden zich op dat oogenblik net zoo lief neer laten schieten als een van tweeën te doen. Om aan de

moeilijkheid te ontkomen stopte mijn vriend den kwartel zorgvuldig in een zak van zijn jachtbuis en bracht hem mee thuis met een vaag plan om hem te temmen, en hij droomde er al flauw van, in 't voorjaar een mannetje in een kooi te vangen en misschien wat eigen jonge kwarteltjes op te fokken. 's Avonds zette hij de gevangene in een hok net binnen 't raam van de schuur, dat ver genoeg open was om lucht toe te laten, maar geen rondsluipende kat; want hij begon al te merken dat een kwartel een allerliefst huisdier is, en hij nam zich vast voor dat ze hem geen pijn meer zouden doen, of angst aanjagen.

Den volgenden morgen vóór 't opkomen van de zon hoorde hij zacht, gretig gefluit op 't erf; en daar had je nog een kwartel, een mannetje, waar er nog nooit tevoren, of sinds dien tijd een gezien was. Hij zat behoedzaam op het raamkozijn van de schuur naar binnen te kijken naar zijn gevangen wijfje, dat hij in de zachtste kwarteltonen vertelde (want rondom waren er vijanden), dat hij haar gevonden had en blij was; terwijl van binnen uit de schuur een zacht gepiep en gegorgel kwam, dat een welkom en geruststelling scheen uit te drukken. Het opengaan van een deur verschrikte hem; hij snorde weg naar den boomgaard en weldra kwam er uit een appelboom het heerlijke *kwoi-lie! kwoi-lie!* de verzamelkreet van de kwartelfamilie.

De eerste kwartel was op mijlen afstands van het huis gevangen; er waren geen andere vogels van zijn eigen soort binnen zijn gehoorskring, voor zoover mijn vriend en zijn hond ooit ontdekten, en het was niet in den paartijd, wanneer de kwartels ver in 't rond op zoek zijn. Door een eliminatieproces komt men dus tot de gevolgtrekking, dat het mannetje naar alle waarschijnlijkheid de vader van den koppel was waar de gevangene over heerschte; dat hij de jongen had helpen grootbrengen, zooals kwartels gewoonlijk doen; dat hij den heelen zomer op trouwe kwartelmanier voor zijn gezin was opgekomen, en dat hij er op uit was getrokken om zijn verdwenen wijfje te zoeken, toen ze geen antwoord op zijn roepen gaf.

Dat schijnt alles duidelijk genoeg, en volkomen in overeen-

PLATTEGROND VAN DE HUIZENGROEP EN HAAR OMGEVING.

bij de mijnen 51?

Foto C. Steenberg.

DE ACHTERZIJDE VAN DE HUIZENGROEP IN HET PARK
MEERWIJK TE BERGEN.

stemming met kwartelgewoonten; maar wanneer ge vraagt: „hoe vond hij haar?” is er geen ander antwoord dan het woord zonder zin: „toeval” of een rondweg erkennen van onze oorspronkelijke stelling: dat wilde vogels en andere dieren alle iets van dat geheimzinnige telepathische vermogen hebben, dat nu en dan in sommige gevoelige mannen of vrouwen weer voor den dag komt. Mogelijk geldt voor het boschvolkje wat de Psalmist van de „sprake” tusschen dag en nacht schreef: „de eene dag doet den anderen sprake toestroomen, de eene nacht deelt den anderen kennis mede, zonder spraak en zonder woorden, zonder dat hun geluid wordt gehoord”; maar ze houden stellig op de een of andere manier gedachtenwisseling, en hoe langer we ze bestuderen, hoe meer het ons voorkomt, dat een gedeelte van hun „spreken” van fijner geaardheid is dan onze ooren kunnen hooren.

VII. HOE WE HET BOSCHVOLKJE LEEREN KENNEN.
OVER DE KENNISMAKING.

De dieren te kennen kan meer of minder voldoening schenken dan ornithologie of zoölogie kennen. Dat is een kwestie van smaak of geaardheid en het eenige zekere is, dat de twee klassen van onderwerpen geheel verschillend zijn. De laatste houdt zich met uiterlijke dingen, met vorm, indeeling, algemeenheden bezig. Haar hulpmiddelen zijn boeken, modellen, musea, het een even dood of droog als het ander; en daar het een beperkte en nauwkeurig omljnde stof is, kan men er in een paar dagen de omtrekken van uit het hoofd leeren, of in enkele jaren een man van gezag in die wetenschap worden.

De eerste klasse, met vogels en andere dieren tot onderwerp, heeft met een oneindig boeiend mysterie te doen. Haar hulpmiddelen zijn levende en levenslustige wezens; er komen geen indeelingen of soorten bij te pas, er kan geen sprake van „gezag” zijn; en wie na een leven van studie, een beetje kennis heeft opgedaan, merkt dat ze evenals het legendarische Omnia Gallia in drie deelen verdeeld kan worden.

Een deel is waarneming, dat is eenvoudig een zaak van 't oog. Een ander is medegevoel, dat te maken heeft met den geest of het hart. Wanneer we met het wilde volkje en wanneer we met beschaafde wezens te doen hebben, leeren we De Quincey's voorschrift voor critiek op prijs stellen: „niet meevoelen is niet begrijpen.” Een derde deel, zeldzamer en veelsoortiger, kan uit die uiteraard zoo fijne maar onbeschrijflijke eigenschap voortkomen, die wij een gave noemen. Enkele menschen hebben die; de dieren vertrouwen hen instinctief, en zij begrijpen de dieren zonder te weten hoe ze begrijpen. De overigen, die het missen, moeten den voorsprong van die enkelen trachten in te halen door ondervinding die langzamerhand de kennis zal geven, in plaats van door het vlugge inzicht der gave. Voor de laatsten nu voornamelijk schrijf ik deze boschherinneringen.

Nog één woord bij wijze van inleiding, om uiting te geven aan mijn overtuiging, dat men niets omtrent vogels en andere dieren kan leeren dat de moeite waard is te weten, zoolang men ze met een geweer in de hand zoekt. Op dien weg zal men slechts de gewone stof vinden, en aan het einde een dal met dor gebeente. Of het u om jachtvermaak te doen is, of dat ge uzelf misleidt met de gedachte dat ge de natuurlijke historie een dienst bewijst door nog meer vellen of schedels te verzamelen, ge hebt onbewust vernietiging boven vervulling gesteld, den starren dood boven het schoone mysterie des levens. Zoo moet ge wel het dier van uzelf vervreemden, doordat ge het onmogelijk maakt op een gebied van wederzijdsch begrijpen tot elkaar te komen. En nu onze leer:

Als ik regels moest samenstellen voor een onderwerp dat nooit uit een boek geleerd kan worden, zou ik kunnen zeggen dat er drie dingen zijn die ge moest weten, en nog een ding moest ge doen wanneer ge van plan waart eenige vertrouwde kennis over het boschvolkje te verwerven, of zelfs zo na te komen, dat ge ze ongehinderd en op uw gemak kunt waarnemen.

Het eerste wat we moeten weten is dat de dieren in de natuur, ofschoon ze uit den aard schuw of bedeesd zijn, niet onredelijk door angsten en verschrikkingen beheerscht worden, zooals ons van de jeugd af aan verkeerd geleerd is. De „overheersching van de angst” is weer een van die geliefkoosde wetenschappelijke misleidingen, evenals „de strijd om 't bestaan,” waar in de natuur geen grond voor bestaat. Angst in den waren zin van het woord is uitsluitend een menschelijke eigenschap of een menschelijke beproeving; het is een lichamenlijk en zedelijk gif, even onnatuurlijk als zonde,

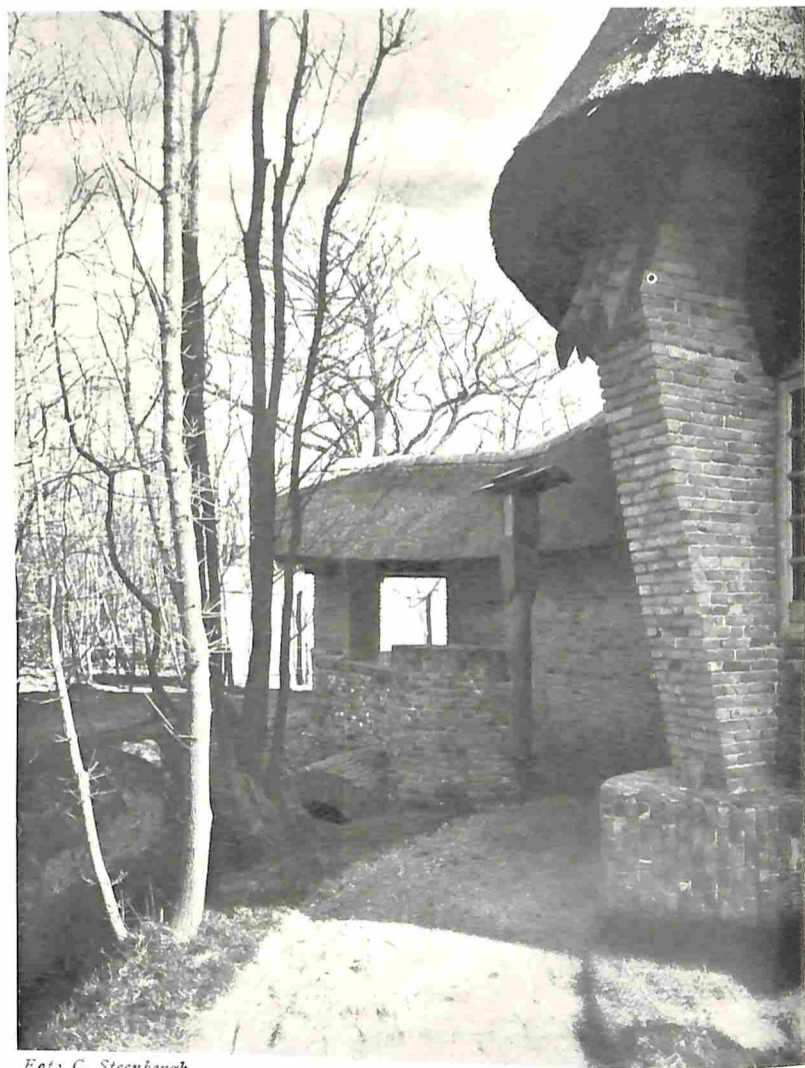

Foto C. Steenberg.

DE HUIZENGROEP IN HET PARK MEERWIJK
TE BERGEN.
DETAIL VAN DE NOORDZIJDE.

waar het dier aan ontkomt doordat het natuurlijk is. Ja, het is te betwijfelen of er iets, dat in de verste verte op onzen angst lijkt (een geestesgesteldheid die voortkomt uit een hoog ontwikkelde verbeelding die ons in staat stelt ons gebeurtenissen voor te stellen eer ze plaats grijpen), ooit in een harige vacht geboren wordt of uit een ei gebroed. De natuurlijke schuwheid van alle in 't wild levende dieren is een beschermend en gezond instinct, dat ten eenenmale verschilt van den angst welke mannen tot lafaards maakt, die oorzaken hebben leeren opspuren en gevolgen voorzien.

Dit wat de geestelijke ontleding betreft; en als ge met open oogen het leven in de natuur bekijkt, wordt ge nog versterkt in dit geloof. De heele houding of zichtbare uitdrukking van vogels en andere dieren zooals ze daar in de bosschen waar ze thuis hooren, eten, spelen, uitrusten, naar een wijfje of mannetje zoeken of vrij ronddolen met hun jongen (niets dan plezierige dingen, die negen tiende of meer van een dierenbestaan uitmaken), is op zichzelf al voldoende om het onzinnige denkbeeld van een algemeen schrikbewind in de natuur te weerleggen. Wie dus verstandig is, zal dat vooroordeel kwijt zien te raken of het tenminste voor zich houden tot de dieren zelf hem leeren hoe onzinnig het is. Er op uit trekken met dat denkbeeld van „angst,” is zijn oogen blinddoeken voor het groote blijspel der bosschen.

(Wordt vervolgd).

DE VOORMALIGE SAAIHAL 'TE LEIDEN.

AN de Steenschuur te Leiden, de voortzetting van de fraaiste gracht der Sleutelstad, het Rapenburg, verrijst, naast den tuin van het karakterlooze Nuts gebouw — een der gebouwen die de open ruimte, in een der schoonste gedeelten der stad geslagen door de ontploffing van het kruitschip in 1807, thans weer gedeeltelijk vullen — een eerwaardig gebouw, van een toren voorzien, die met een zeer sierlijke spits prijkt. Een kerk? Het heeft er inderdaad veel van, bij eerste beschouwing. Maar toch... Welk een zonderlinge kerk, met die door luiken gesloten vensters ter weeszijden van de deur!

Een voorbijganger, om inlichtingen gevraagd, zal den vreemdeling waarschijnlijk tot de overtuiging brengen dat zijn twijfel niet gewettigd was; immers hem antwoorden, dat dit de Lodewijks-kerk is. Inderdaad, zoo is het. Wat niet wegneemt, intusschen, dat dit gebouw, geenszins voor kerkelijke doeleinden gebouwd, nochtans reeds spoedig na zijn voltooiing als kapel in gebruik is genomen, later ten dienste van Leiden's beroemde lakennijverheid gebruikt werd, en sinds ruim een eeuw weer als kerk dienst doet.

De iewat buitengewone vraag doet zich dus voor, hoe men het gebouw moet betitelen; wij kozen ten slotte den naam, dien het gedragen heeft in wat wij zijn meest glorierijken tijd zouden kunnen noemen. Maar het is niet gebouwd, om als hal van de „Hooft-neringe” der Sleutelstad

dienst te doen, maar als Gasthuis van St. Jacobs-broederschap, zoodat het misschien met evenveel recht het voormalige St. Jacobs-Gasthuis kan genoemd worden.

Het is niet bekend wanneer dit gasthuis gebouwd werd. Wel weten wij dat in het jaar 1477 de „Landcommandeur der Balien van Utrecht” verlof gaf „een Capelle te maecken van der Huysinge, die Sinte Jacobs Broederscip staende hebben an die Stienschuyr in die Prochie van Sinte Pieters ende dat men daer in mach zetten een Altair”. Wanneer wij Orlers' bewering dat dit St. Jacobs-gasthuys nooit gebruikt is „om siecke, crancke ofte oude Persoonen te herberghen ende te onderhouden”, maar, evenals het St. Barbara-gasthuis alleen maar een „Kerexke” geweest is, als juist aannemen, dan volgt daaruit, dat of het St. Jacobs-Gasthuis eenigen, waarschijnlijk korten tijd na zijn voltooiing ongebruikt heeft gestaan, of omstreeks 1477 voltooid was en, ondanks andere voornemens tijdens den bouw, dadelijk als kerk in gebruik is genomen.

Foto C. Steenbergh.

DE VOORMALIGE SAAIHAL (LODEWIJKSKERK)
TE LEIDEN.

Zuiden onderdrukt werd maar in het Noorden zich wist staande te houden, in de Sleutelstad en brachten de in verval geraakte draperye tot nieuwen bloei. De saaihandel, toentertijd de voornaamste, had zijn hal in het Leprozenhuis aan de Achtergracht van het z.g.n. Marendorp; deze nu werd omstreeks 1596, volgens Van Mieris, naar het St. Jacobs-gasthuis overgebracht. Er zijn aanwijzingen, die ons doen vermoeden, dat dit reeds iets eerder is geschied; in elk geval beraamde de Overheid reeds omstreeks 1585 plannen om het gebouw een luisterrijker aanzien te geven. Het in dat jaar met den Mechelschen klokkengieter Peeter van den Ghein gesloten contract tot levering van 14 klokken, die om redenen waarover wij hier niet kunnen uitweiden, niet voor den Stadhuistoren bestemd kunnen zijn.

* * *
In de eerste helft der 16de eeuw, toen Leiden een periode van verval doormaakte, werd het gebouw door de St. Jacobsbroederschap verlaten, en kwam het aan de Huiszittenmeesters van de parochie van St. Pieter, die het in 1567 aan de stad verkochten. Wij kunnen niet zeggen tot welk doel het in de eerste jaren, volgende op dezen verkoop, is gebruikt; alleen weten wij, dat het na Leiden's ontzet in 1574 eenige dagen als proviand-huis heeft dienst gedaan, waarin het brood, de kaas en de haring werd bewaard, door Boisot's vloot voor de uitgehongerde veste meegebracht, voedsel dat door de Overheid op behoeftzame wijze werd uitgedeeld en bij kleine porties, „op dat”, zooals Orlers vertelt, „de arme uytgehongerde menschen die soodighe spijs in vele dagen niet genoten hadden, geen maete houdende haer selven niet en souden over asen, maer hare magen metter tijt ende altemets wederomme gewinnen tot soodanigen spijsse”.

Talrijke Zuid-Nederlanders, mannen uit de gewesten die ook reeds eeuwen geleden Leiden zijn belangrijke plaats op het gebied der „Draperye” hadden gegeven, vestigden zich in de volgende jaren, toen de zaak der vrijheid in het

geweest, wijst hierop en maakt het tevens waarschijnlijk, dat in genoemd jaar het voornemen bestond de sierlijke spits aan te brengen waarmee de oude toren werd gesierd, een verkleinde en verslankte editie als 't ware van de in 1577 aangebrachte spits van den Stadhuistoren. Dat reeds het oude St. Jacobs-gasthuis met deze spits prijkte, zooals een plaatje in Van Mieris' Stadsbeschrijving zou doen vermoeden, kan met het oog op den stijl, dien der vroeg-renaissance, onmogelijk aangenomen worden.

Het jaartal 1594 op een deur in het bovendeel van den toren maakt de veronderstelling niet al te gewaagd, dat in dit jaar de toren in zijn gewijzigde gedaante is gereed gekomen, Hoe hij er vóórdien uitzag, wij weten het niet, evenmin als wij weten wat het jaartal 1538 be- duidt dat te lezen staat op den sluitsteen van een venster- nis; vermoedelijk wijst het op een belangrijke herstelling van het gebouw nadat dit van de St. Jacobs-broederschap was overgenomen.

Orlers, die deze Loy- of Saaihal „een schoone ende heerlijke Huisinge” noemt — Orlers is steeds wat uitbundig in zijn lof, als het Leiden's schoonheden geldt — weet ons te vertellen, dat zij van binnen verdeeld was in „verscheyden beqwame kameren ende plaetsen, tot het gebruyck ende gerijf van hare handelinghe noodich wesende”. Inzonderheid de kamer der Gouverneurs, de „secretkamer”, zooal Orlers haar minder smakelijk noemt, was met zijn zes schilderijen van den kunstzinnigen Burgervader Isaac Claesz van Swanenburch, voorstellingen van de geschiedenis der Leidsche neringen te aanschouwen gevende, 1) een fraai vertrek.

Merkwaardig waren de opschriften der klokken, die ten getale van 17, de groote slagklok meegerekend, in het „cierlick ende playsant Toornken” hingen. Elk dezer klokken had als randschrift een regel van een versje, waarin de benaming voorkomt van de verschillende personen, die een beroep uitoefenden, dat met de Draperye in verband stond. Er zal onzen lezers uit blijken dat het er heel wat waren. Hier volgt het :

O Heer, vermeer ons *Leydens Neeringe*,
Sulcx dat den *Coopman* sijn begeeringe
Deur den *Drapier* gemaect hier vin :

NEST MET EIERN VAN DE GRASMUSCH.

F. to Entin Bik.

NEST MET EIERN VAN DE
GROOTE BOSCHDUIF.

Den *Ploter* gont een goet gewin,
Op dat den *Wasscher* hem mach dienen:
Den *Cammer* wilt sijn broot verlienen:
Des tragen *Spinners* mont hout op:
Vervolt met spijs des *Werckers* crop:
Den *Voller* naeckt versiet van cleeren:
's *Conroyers* noodt wilt oock afweeren:
Des *Verwers* cuyp en feyl hem niet:
Weert van den *Persser* swaer verdriet:
En weert het oock van 't *Waranderen*:
De *Packers* van de kost versiet:
Geeft den *Baillu* een eerlick teeren:
En laet elck een hem *Gouverneeren*.

En dan op de groote slagklok:

So lang dees al in goet accoort staen
De *Nering* sal met spoet wel
voort gaen.

In den beginne, en nog in de 17de eeuw, had men niet over den bloei dezer industrie te klagen; medegedeeld wordt dit b.v. in het jaar 1626 100.000 stuks laken werden aangevoerd die in de Saaihal van het stadstempel voorzien werden. Maar in den loop der 18de eeuw is de nering „met spoet” achteruitgegaan. En de Saaihal die eertijds zooveel ruimte noodig had dat de aangrenzende huizen er bij werden getrokken, werd te groot. Zoo dat men in 1762 er ook de *Fustehal* in overbracht. En dusdanig was het oude Leiden en zijn nering in den Franschen tijd vervallen, dat de Saaihal nauwelijks of niet meer in een behoefte voorzag, toen de ontploffing van het kruitschip in den aanvang der 19de eeuw zoovele van Leiden's huizen in de onmiddellijke nabijheid van het oude gebouw in puin deed storten. Ook dit werd deerlijk geteisterd, maar het fraaiste er van, de sierlijke toren met den voorgevel — wel een bewijs voor zijn soliede bouw — bleef staan. De breede luifel voor de hal en de aangrenzende gebouwen zal bij dezen gelegenheid zijn nedergestort en is niet meer aangebracht.

Bij de plannen tot herbouw van het verwoeste stadsge- deelte wilde men aanvankelijk de Saaihal, na herstel, tot korenbeurs inrichten, maar de uitvoering ven dit denkbeeld is afgestuit op den tegenstand van de omwonenden der voor dit doel gebruikte Korenbrug. Toen inmiddels de Saai- hal ten verkoop was aangeslagen, rees het plan haar tot Katholieke kerk in te richten, mede in verband met het feit, dat de Roomsche-Katholieke kerk aan de Appelmarkt zeer door de ramp was geteisterd en haar opbouw belang- rijke sommen zou vereischen. Dit plan, door koning Lode- wijk goedgekeurd, is tot uitvoering gekomen en in 1809 kon de tot kerk verbouwde Saaihal worden ingewijd; ter herinnering aan de van zijn goed hart getuigende wijze, waarop koning Lodewijk zich in deze voor Leiden zoo droevige ramp had gedragen, ontving zij den naam van Lodewijkskerk, al is zij officieel aan den H. Lodewijk ge- wijd, waarmee natuurlijk niet de koning van Holland, Napo- leon's broeder, bedoeld is. 2)

„Het is met mij nog niet gedaan,
Ik zal herbouwd nog blijven staan
Mijn klingeling en klokkenspel
Zal benglen: 't ga mijn Leyden wel . . .”

Zoo voerde J. le Francq van Berkhey den toren der Saaihal sprekende in, toen dit plan was gerezen. Maar daar- van is niets gekomen tot op dezen dag. Het klokkenspel — wij hadden dit eigenlijk reeds eerder moeten vermelden — dat reeds geruimen tijd vóór de ramp uit den toren der Saaihal was verdwenen, (zijn de klokken wellicht gebruikt voor het carillon van grooteren omvang, dat omstreeks 1680 in den Stadhuistoren werd aangebracht?) is nooit door een ander vervangen.

Intusschen hebben wij dankbaar te zijn dat het sierlijke torentje is bewaard gebleven, en, met den voorgevel van het oude St. Jacobs-gasthuis, nog een der herinneringen vormt aan den bloeitijd van Leiden's eenmaal zoo bloei- ende „draperye”.

A. L.

1) Deze bevinden zich thans in het Stedelijk Museum (de Lakenhal).
2) Merkwaardig, dat het gebouw niet georiënteerd is; het staat zui- ver Zuid-Noord. Ook een bewijs dat het bij den bouw niet tot kerk was bestemd.

VAN NESTEN EN EIERN.

(Vervolg).

HET laatste wat ik van de kleine houtduif neerschreef, kan helaas niet gezegd worden van z'n grooteren neef, de *grootte boschduif* (ringduif, koolduif). Daar is niet veel bij nodig om de broeierij te laten mislukken. De grootte, dikke vogel met z'n glinsterenden nek, waarop aan weerskanten de witte glanzende vlek zoo scherp afsteekt, is tegenwoordig hier zeer algemeen en broedt tot in de tuinen toe. Voor zover hij niet overwintert, toeft hij hier van April tot October. De vrij vlugge en schuwe vogel leeft veel van de zaden van dennen en sparren, ook wel van onkruid, braambessen en..... graan. Hij broedt graag in hooge boomen. 't Nest (zie de eerste afb. op blz. 284) zit zoo slordig in elkaar, dat men van onderen soms de eieren er door heen kan zien schemeren, ja men beweert, dat 't wel eens gebeurt, dat door een hevigen windstoot of 't wild opvliegen van den vogel de eieren er uit rollen. De eieren, langwerpige afgerond, zijn glanzig wit. De oude lui broeden om beurten.

De volgende drie afbeeldingen stellen de respectievelijke nesten voor van drie elkaar niet zooveel ontrespandelijke; ook de nestjes verschillen niet zooveel. Zij zijn iets beter afgewerkt dan die van de voorafgaande soorten, maar toch nog tamelijk slordig. 't Eerste is van een *grasmusch*. Hoewel 't nuttige vogeltje tamelijk veel voorkomt, is 't nest niet gemakkelijk te vinden, want het weet 't zeer goed te verbergen. Men noemt het ook wel kersenspikkertje of (bij Haarlem) tuin-fluiter, wat verwarring kan geven. Het grauwbrownige vogeltje (de keel is wit, de borst geelwit) treft men aan van April tot September (October), meest bij heggen. 't Mannetje babbelt en zingt druk, waarbij 't zich gaarne in de lucht zwaait. Het meest van gras gevormde nest, niet hoog geplaatst en nogal los van bouw, bevat 5 groen-blauw of grauwig gestipte eitjes.

't Volgende is dat van den *tuinfluiter* (grootte hofzanger ook wel kersenspikkertje genoemd.) Het van boven olijfgleurige, van onderen lichtgrijze vogeltje, met z'n witachtige keel en buik, is hier van April (of Mei) tot September. Dit uitmuntend zangertje zit graag in bosch, tuin of boomgaard, op 'n hoog plekje te fluiten. Op den grond komt het, evenals de *grasmusch*, slechts zelden. Het aardige, vertrouwelijke vogeltje bouwt z'n half bolvormige, dunne nestje soms laag, dan weer wat hooger in struiken of boompjes. 't Bevat tot 5 of 6 dofbruin-grauwig gevlekte eitjes. In het afgebeelde nest zijn er slechts drie.

De volgende afbeelding is van een nest met jongen van 't kleine *braamsluipertje*. Dit alleraardigst kwieke diertje (ook wel molenaartje genoemd) 14 c.M. lang, lijkt veel op den tuinfluiter, doch de onderzijde is wit en 't heeft een zwarten teugel. Van eind April tot September toeft het hier. Boschjes aan den duinkant, heesters en stadstuinen herbergen dit montere drukke diertje; op den grond komt het weinig. Wat gaarne laat 't zijn ratelenden slag hooren. Het vaak slordige nest vindt men in dichte struiken van sleedoorn, hagedoorn of kruisbes en bevat 4 tot 6 witte (blauwachtige) van grauwe of gele stippen voorzien eitjes.

Veel mooier dan alle voorgaande, 'n waar kunstwerk, is 't nest van den *vink* (ook wel botvink enz. genoemd). Het fraaie, deftige vogeltje, dat onder 't loopen ('t hipt niet zooals 'n musch) 't kopje telkens nikt, heeft een prachtig bruinroode borst en op de vleugels twee (wit en geel) dwarsbanden. Het komt overal hier voor in bosch, tuin of park. Het bijzonder kunstige nest is van onderen kogelrond. De dikke buitenwand is gemaakt van groen, mos, worteltjes en halmpjes en van buiten bedekt met korstmossen, alles met spinself van rupsen verwerkt. Van binnen is het keurig gevoerd met veeren, haar of wol. De vink bouwt soms op de gekste plaatsen, doch gaarne in boomen, die zelf met veel korstmossen (zie de afb. op blz. 287 boven) bedekt zijn. Het nest is dan soms zeer moeilijk te vinden. Terwijl 't wijfje bouwt en broedt, zingt heer gemaal. Van tijd tot tijd wordt vrouwlief dan evenafgelost. De 5 of 6 blauwgroene eitjes zijn met roodachtig, bruine, bleke vlekjes, streepjes en stippen bezaaid. De jongen gebruiken

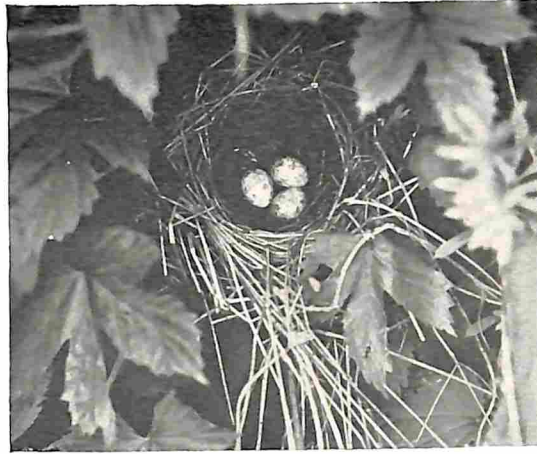

Foto Butin Bik.
NEST MET EIERN VAN DEN
TUINFLUITER.

insecten, doch de ouden ook veel onkruidzaden. Hoewel er ook wel hier blijven, zijn de meesten wintergasten uit Noordelijke streken. Op blz. 286 ziet men de eieren (altijd twee) van de nachtzwaluw. Van een nest mag ik niet spreken, want 't is zelfs niet eens een kuiltje. Oogenschijnlijk zoo maar ergens op den grond — al zal zij dan zeker wel bepaald dat plaatsje hebben uitgezocht — worden de twee mooi gemarmerde eieren gedeponeerd. Het is tevens gemakkelijk, want is zij daar eens gestoord, of acht zij 't er onveilig, dan behoort 't volstrekt niet tot de zeldzaamheden, dat zij haar huishouden maar opbreekt of m.a.w. haar eieren soms een heel eind verder brengt. De vogel zelf is buitengewoon nuttig, doordat hij alle mogelijke nachtkevers en vlinders opruimt. Hij heet ook wel geitenmelker, doch ik behoef u zeker niet te zeggen, dat deze laatste naam geenszins toepasselijk is en 't brave dier hierbij weer 'n zooveelste slachtoffer is van een dom bijgeloof. Overdag rust hij op den boschgrond of overlans op een horizontalen boomtak. Daardoor en door zijn overeenstemmend pakje zoudt gij haast eerder op hem loopen, dan dat gij hem vóórden gemaar gewaar. Het vinden van de eieren mag dus zeker wel als een bijzonderheid aangemerkt worden. Eerder zult gij den vogel, die ongeveer van Mei tot September hier vertoeft, in den avondschemer wel eens langs u hooren snorren.

De laatste afbeelding in dit nummer, op blz. 287 (beneden) doet U kennismaken met de eieren van een anderen nachtzwalwer. De griel bewoont bij ons meer uitsluitend de duinstreken (soms ook wel enkele heidegronden), waar hij evenwel volstrekt niet veelvuldig voorkomt. Hoewel hij een grootte vogel is (45 c.M., dus ongeveer als een houtduif), zult gij hem, zooveel door de beschuttende kleur, als door zijn levenswijze — de grootte oogen verraden den nacht- en schemer- vogel — niet gemakkelijk ontdekken, evenmin als de twee (drie of vier) hoendereigrote, geelbruine, met stippen, streepjes en vlekken geteekende eieren, welke hij ook voor 't gemak, zoo maar op den grond neerlegt. Komen wij echter te dicht in de buurt van het nest, dan vliegt hij, onder het uitstorten van luide fluitkreten, om den vreemden indringer heen.

De griel (scharlupen) leeft van allerlei insecten, slakken, kikkers, muizen enz., en, hoewel hier zeker enkelen overwinteren, nemen de meesten bij ons ongeveer met October hun tijdelijk afscheid.

(Slot volgt).

BATO.

Foto Butin Bik.
NEST MET JONGEN VAN HET BRAAMSLUIPERTJE.

Volksraadsels met varianten.

Van het reeds vroeger opgegeven versje: „Hummeltje Tummeltje” komen aardige varianten voor (in Vlaanderen):

Hippekentippeken *op* de bank
 Hippekentippeken *onder* de bank;
 Daar is geen smid in Ingeland,
 Die Hippekentippeken maken kan.

In Brunswijk:

Hummelke Trummelke lag up'r bank,
 Hummelke Trummelke fell von'r bank;
 Et was kein dokter in'n gansen land,
 De Hummelke Trummelke we'er m'aken kann.

Dit *eiraadsel* komt onder velerlei vormen voor (zegt Prof. Schrijnen) bij alle Germaansche stammen. In Limburg heet het:

Ik klopte al op een witte deur,
 Daar kwam een bruine pater veur.

Van het raadsel van *de mol* zijn ook al variaties bekend:

- 1e. Er ging een mannetje
 door den dam
 Met een fluweelen wam-
 mesje an.
- 2e. Jan de Bruin Zat in den
 tuin
 Hij had geen paard of
 ploeg,
 En toch bouwde hij land
 genoeg.

Zeer oud en zeer verspreid is het raadsel dat 'n gesprek vormt tusschen *weide* en *beek*.

— Du kromme, du lange,
 Van waar komde
 gegangen?
 — Ei, du met dijn
 geschoren gat,
 Waarom vraagde mij dat?

In Zeeland luidt het:

— Joe kromme, joe slomme,
 Wèr kom je van den
 gezwomme?
 — Joe afgeschoren schietgat,
 Wèrom verwiet je me dat?

En in Brunswijk:

— Lanke krummumme,
 wo wutte hèn?
 — Korte vorschorne, wo
 frägste na?

Kann m'innen weg bi däge un bi nacht finnen.

Het zelfde idee als in „Hoop en vrees zat op den wagen” enz. in verband met het vertellinkje van den ter dood veroordeelde, die zou mogen blijven leven, als hij 'n raadsel wist op te geven, dat de rechters niet konden oplossen, komt voor in:

Ik ging en ik kwam
 Waar ik vijf levende uit één doode nam;
 Die vijf maakten mijn drij vrij
 Weet ge 't, zoo zegt het mij

En ook in:

Toen ik henenging en wederkwam,
 Vijf levenden uit den doode nam,
 De zesde maakte den zevende vrij
 Nu, heeren, raadt en zegt het mij.

Deze beide raadseltjes zijn ook verbonden aan 'n vertelling. Aan het eerste raadsel gaat het verhaaltje vooraf van 'n moeder, die drie zoons had, die soldaat moesten worden. Door 'n raadsel op te geven, dat de koning niet kon raden, zou ze de drie jongens vrij van dienst krijgen. Drie dagen

bedenktijd had ze. Iederen dag ging ze naar de kerk om te bidden. De eerste twee dagen vond ze geen raadsel. Ze werd haast wanhopig. Maar den derden dag lachte de Moeder Gods haar vriendelijk toe. Uit de kerk naar huis gaande, zag ze op het kerkhof 'n doodshoofd liggen, waar 'n vogeltje uit vloog. Ze raapte het op en vond er vijf jonge vogeltjes in. Zóó vond ze het raadsel.

In de vertelling, die bij het tweede raadsel behoort, redde de vrouw het leven van haar man door 'n raadsel, dat haar geïnspireerd werd door het geraamte van 'n paardekop, waar 'n nest met vijf jonge spreeuwen in lag.

Het raadselverhaal van den man, die tot den hongerdood was veroordeeld, maar heimelijk door z'n dochter gelaafd werd, is wijd en zijd verspreid.

1e. Gezogen, gezogen, Landsheeren bedrogen,
 Kind geweest En moeder geworden.

2e. Heeren bedrogen, Muren doorzogen,
 Wiens kind ik ben, Wiens moeder ik wierd.

Hoe het volk ten platte lande meeleeft met de natuur, wordt bewezen door de raadseltjes, die betrekking hebben op de zon, de maan, de sterren de wolken, het ijs, de sneeuw, de regenboog, de vruchten enz.

Hoeveel poëzie schuilt niet in die eenvoudige volksrijmen. Over *hemel, maan en sterren*:

1. Mijn moeder kent een laken,
 dat kan zij niet vouwen,
 Mijn vader kent een appel,
 die kan hij niet schellen,
 Mijn zuster kent kralen,
 die kan zij niet tellen.

2. Laken, dat ge niet vouwen
 kunt,
 Een appel, dien ge niet
 schellen kunt,
 En geid, dat ge niet tellen
 kunt.

3. Achter in mijn vaders tuin,
 Daar staat een boom met
 kralen,
 En die de kralen tellen kan,
 Die is de baas van allen.

4. Boven in den hemel,
 Daar hangt 'n zak met
 zemels,
 Der is gien eene wize man,
 Die de zemels tellen kan.

(Slot volgt) J. S. Cz.

EIEREN VAN DEN NACHTZWALUW.

KLAPLOOPSTER.

TWAS pas acht uur — kwart over achten kwamen „de jongens” haar halen voor school. Nou had ze lekker nog een kwartiertje voor die vormsom, waar maar geen nul uit wou komen.

Moe kwam binnen.

Hè, nou kon ze 't meteen even vragen.

„Moe — krijg ik óók zakgeld?”

„Als je 't zèlf verdient.”

„Allemàal hebben ze zakgeld.”

„Daar stoor ik me niet aan — dat moet iedere moeder voor zich weten. Ik geef geèn zakgeld.”

„Sjef en Groot krijgen 't ook!”

„Jij krijgt thuis, wat je nodig hebt.”

„Maar Sjef en Groot krijgen 't ook. — En ze deelen altijd met me — en ik kan nooit wat teruggeven.”

„Jij hebt van die vrienden van je nièts nodig. Ik wou, dat je ze liet lopen. Als 't nu nog meisjes waren! Maar altijd dat gehol met die jongens! Ik vind het allesbehalve netjes!”

„En dat ik altijd moet klaplopen — dat is allesbehalve löllig.

Foto Butin Bik.

NEST MET EIEN VAN DEN VINK.

Een klaploopster ben ik — een reuzeklaploopster.”

„Ga alléén naar school — kom alléén naar huis. Dan is alles in orde!

„Daar zijn ze alweer — hoor ze maar eens gillen! Dat gebeurt oök niet meer — verstaan? Je zegt het ze: geen gebel aan de deur — geen gegil.”

„En geen zakgeld — lollige boel!”

Wies schoof het raam op. — „Ajoe-oe! Zeg jonges — ga maar vast naar school. Mijn nulsom wil niet.”

„Vergeet je rekenschrift dan!”

„Dank je wel — ga maar gerust — ik kom wel.”

Wies ging aan 't rekenen. Suf werd je van dat gezeur. O, ze kòn wel rekenen!

Maar ze schreef altijd van die idiotigheden, — „14—8 is 5 of de cijfers niet recht onder elkaar. Maar nu kwam-ie uit — nee, jakkes — een honderdtal te weinig. Waar zàt dat nou weer in? Overrekenen, jongens!

Maar waar nou beginnen?

Als ze onderaan begon, zat de fout precies in de bovenste rij. Begon ze bovenaan — dan zat-ie natuurlijk beneden. Dat zou je altijd zien.

„Wies, half negen!”

„Ja moe!”

Hoe kwam ze klaar! Ze begon met de optelling over te doen. Hè, daar had ze 'm! Twee onthouden, Wiesje!

Nou gauw de deeling op een nieuw kantje! Gelukkig — Nou kwam-ie uit!

Toch fijn, dat ze hem overgedaan had.

Maar nou zou ze nooit meer een som laten zitten 's avonds — al werd het één uur. Nou nog inpakken — Ziezoo!

„Dag Moe!”

Moe hoorde 't niet.

„Dag Moe-oe!”

„Dag Wies! 't Is tien over half.”

Daar had je 't nu alweer — en ze mocht deze maand niet meer te laat komen van den bovenmeester!

Nou moest ze rennen — anders waren de boomen dicht en kwam ze er heelemàl niet. Ze moest eerst een lange straat door. Wat was 't al gloeiend heet — en wat was die tasch zwaar met die paar boeken. Dan hield ze hem op haar rechterhand — dan weer onder haar linkerarm.

Haar goed plakte vast. Ze voelde, dat haar hoofd bietrood was — haar knieën waren moe. Au — nu ging die akelige linkerzij oök nog prikken! Ze moest even zachtjes lopen. 't Leek wel, of ze daar nóg heeter van werd, en haar lippen smaakten zoo zout!

Wat benijdde ze die andere kinderen — die daar zoo lekker d'r school inliepen! Zij was altijd te laat, of ze alleen was, of met de jongens. Altijd moest ze rennen en hollen — hoe het kwam wist ze zelf niet. Daar gingen de boomen!

Ze moest het halen. Ze wou niet te laat komen!

Gelukkig — ze wàs er! De boom stootte op haar schouder — deed haar zéér door het dunne bloesje heen. Maar — ze wàs er.

Als ze nou telkens een straatje holde, kon ze nog op tijd zijn.

Ze was al bij de Brug — die was op de helft. Tien voor negen.

Hè — wat was dat? Een appel — nog een — ojeetje, het wiel van een kar af.

Het zàt weer — maar de tramrails lagen vol appels. En in de verte kwamen trams van beide kanten.

Het appelenmannetje klaagde en smeekte: „Hellepe jullie nou effe — motte nou die kostelijke appels kepotrije?”

Maar de menschen hadden haast — moesten naar kantoor, naar school.

Wies was al voorbijgelopen.

Maar ze kon toch niet — die stakkerd — die mooie appels

— en voor ze het zèlf wist kroop en sprong ze over de tramrails — raapte met bei haar handen.

Mannetje raapte mee, en vóór de trams er waren hadden ze ze opgeraapt — op één na, die onder een bakkerskar was gekomen.

„Dank u wel — Zoek u een mooie uit — voor u hulp.”

„Twee kleintjes — mag dat ook?”

„Ga u gang.”

Wies holde weer door. 't Zou wel niet helpen — nou was 't heusch te laat.

Maar ze kon 't probeeren!

Daar had je 't school — die bruine deur. Het stond nog open — maar pang, daar ging het dicht ook. Zou ze krijgen?

Daar kwam er nóg een te laat — Jo Schuit. Naar den dokter geweest zeker!

En nou was zij er ook — een minuut te laat! Flink bellen, anders hoorden ze haar niet.

„Hè — Tanning — jij te laat? Dat gebeurt nou nooit, hè? En belde jij zoo hard?”

„Ja mijnheer!”

„Dan krijg ik morgen één thema van je voor je gelui en één voor je geluier — begrepen? Dat eeuwige telaar-komen van jou! Ga naar je klas!”

Dat liep nogal af gelukkig. Meester gaf nooit straf voor telaar-komen.

Zachtjes klopte ze aan.

„Binnen.”

Zoo bedaard mogelijk deed ze de deur open. Daar zag ze Groot en Sjeff zitten — en nou pas dacht ze aan haar appeltjes — die lekkere geel-en-rooie dingetjes in haar hand.

En in haar blijdschap, dat ze vandaag geen klaploopster hoefde te zijn, bedacht ze niet, dat ze voor de klas stond; met een breeden zwaai stak ze ze allebei de hoogte in — hoog boven haar blijlachend, warm gezicht.

De klas gierde. „Doe weg!” siste Sjeff.

Meester Ort keek haar verbaasd aan.

Ojee — nou kwam er wat! Ort had het gezien! Die kon streng wezen, als iets hem niet beviel. „Gooi die dingen in de kachel — en maak voor straf de vormsom van het bord. Is dat een manier van binnenkomen — als je te laat bent nog wel?” Twee korte, doffe plofjes — en daar lagen ze in de kachel — haar schatjes van appeltjes. Zonde hoor!

Ze ging naar haar plaats — moe, warm, verdrietig. Nièt om dat strafwerk — daar bleef ze wel een uurtje langer voor op.

Maar dat ze nou weèr niks had voor de jongens! 't Was om uit je vel te springen!

Reuzeklaploopster was ze.

Om te grienen!

JO VAN DER WAL.

Spreekwoorden en spreekwijzen in Noord-Hollandsch dialect.

Loof ken lang an. (Vermoeidheid kan lang duren. 'n schrale troost voor wie over moeheid klaagt).

Ouwe peerde moete 't eerst of. (Oude menschen moeten soms 't hardst werken).

Wat je niet houwe kenne, moet je geve. (Wat iemand niet vast kan houden, moet hij loslaten).

J. S. Cz.

EIEN VAN DE GRIEL.

De Bloembladen van Lao-Tze.

36)

DOOR J. ALLAN DUNN.

(Slot).

HOOFDSTUK XXI

HET EINDE VAN 'T ZIGEUNERLEVEN.

WALTON opende de deur van zijn woning en trof Keeler aan, een oude, geurige pijp rookend terwijl hij een krant las, welke hij terzijde lag, toen zijn vriend binnenkwam.

„Ik ben naar een plaatsbureau geweest, King,” zeide Walton. „De volgende week kunnen we gaan. Over een maand zijn we weer op de jacht. Zeg, lanterfanter, wat verheug ik me daarop. Ik houd van New York een paar weken, nadat ik in de wildernis ben geweest, maar daarna hangt 't mij de keel uit. Jij kent dat gevoel ook, he?”

Hij keek Keeler al sprekend scherp aan. Deze lachte.

„Ja,” stemde hij toe, „dat gevoel komt me bekend voor.”

„Hoera!” jubelde Walton en haalde zijn pijp te voorschijn, die hij langzaam stopte. „Wij beiden hebben, denk ik, wat zigeunerbloed in de aderen. De reuk van brandend hout doet mij altijd goed. Daarom nam ik deze kamers, omdat er een open haard in was, waarin ik steeds hout stookte, ofschoon dat een fortuin verslond in New York. 'k Moet niet denken aan alle dollars, die ik verbrand heb en die jij verbrand hebt op de zwerftochten, de lange zwerftochten, de zwerftochten zonder einde.”

„Allezwerftochten hebben een einde, beste jongen,” zeide Keeler.

Weer keek zijn kamergenoot hem onderzoekend aan.

„Dan is 't tijd een nieuwe te bedenken,” zeide hij, stak zijn pijp op en rookte enkele minuten zwijgend.

„Ik had een zonderlinge ontmoeting,” zeide hij. „De *Centralia* vertrok naar Panama. Ik had staan praten met Mc. Fadden, je herinnert je den

hoofdingenieur nog wel? Toen ik van boord wilde gaan werd een stoel op wielen de loopplank door een Chinees opgeduwd. De man in de stoel was eveneens een Chinees, waarschijnlijk waren zijn beenen verlamd. Tenminste dat vermoed ik. Maar jij had hem moeten ontmoeten in plaats van ik. Jij bent aansprakelijk voor zijn toestand. De man in de stoel was de priester, dien jij daar in Massachusetts een opstopper gaf, 't was de Hooge Panjan-drum van den Tempel, de Lhakkang. En ik heb een klein idee, dat de kerel die hem voortduwde, de man was, die mij in 't bosch ontkwam en later zijn Panjan-drum-majesteit op zijn rug meenam. De ouwe jongen grinnikte zoowaar tegen me. Hij herkende me best, maar was mij schijnbaar niet vijandig gezind. Hij was op weg naar China via Panama en San Francisco, om de orde van den Grooten Pauw te ontvangen en bovendien misschien een teug van den Levensdrank voor de bewezen diensten bij 't terugbrengen van den talisman. 'k Heb een klein vermoeden, dat hij den talisman bij zich had. Maar dat was mijn zaak niet. Wel toevallig, dat ik in 't dok was, bepaald een samenloop van omstandigheden”.

„Ik heb er nog een voor je,” zeide Keeler. „Lees dit eens.”

Hij reikte Walton de krant over, waarin hij had zitten lezen en wees de kolom met zijn vinger aan. Walton las hardop.

Groote opschudding heerschte aan boord van de Fruit-On-

derneming's boot: „Carib” bij haar aankomst gisteren te Havana. Het lichaam van een passagier werd in zijn hut gevonden met afgesneden hals van 't eene oor naar 't andere. Verdacht wordt een Chinees uit de kombuis van 't schip en er zijn pogingen in 't werk gesteld hem in hechtenis te nemen.

Het schijnt, dat de passagier, die ingeschreven stond als Thomas Rowland, van plan was zijn reis tot Venezuela voort te zetten, na een kort verblijf in Havanna. 't Was opgevallen dat hij buitengewoon zenuwachtig was en liefst in zijn hut bleef gedurende de reis. Eens klaagde hij over den verdachten Chinees, dat deze om hem heenzwierf, en den man werd gelast op zijn eigen terrein te blijven. Rowland had verscheidene honderden dollars in papiergeld bij zich, die onaangeroerd bleven. Niets van waarde werd weggenomen. Men denkt, dat de moordenaar gestoord is, voor hij in staat was den aap in veiligheid te brengen, welke de aanleiding tot zijn misdrijf zal zijn geweest. Een eigenaardige bijzonderheid is dat de overledene langen tijd de gewoonte heeft gehad, verdoovingsmiddelen te gebruiken, hetgeen de prikken op beide bovenarmen uitwezen. 't Is de meening der geneesheeren, die hem onderzochten, dat hem de keel is afgesneden, terwijl hij onder den invloed van morphine verkeerde. Een mes zooals bij de Chineezen in gebruik is, werd op den vloer der hut gevonden. Er waren geen brieven of ander persoonlijk eigendom, dat kon leiden tot het identificeeren van den doode, van zijn zaken, zijn beroep, zijn Amerikaansch adres, zijn familie. Hij wordt begraven op het Amerikaansche kerkhof te Havanna.”

Foto Aug. Rupp.

BLOESEMWEELDE BIJ EEN HUISJE IN GRINDELWALD.

andere samenloop van omstandigheden en een prettiger,” vervolgde hij. „Ik ontmoette Miss Arden in de Avenue hierheen en sprak haar aan. Met haar broer gaat 't goed.”

„Hang van mijn part dit toeval op en haar broer erbij,” antwoordde Walton met een knipoogje dat half toornig leek. „Ik begin me woedend op je te maken, King. Ik vraag je nu voor 't laatst: Ga je met mij mee naar Borneo en ga ik daarna met jou naar Burma?”

„Ik geloof, dat ik voorloopig genoeg opwinding heb gehad,” antwoordde Keeler. „De Vereenigde Staten trekken me aan. Ik heb zoeven besloten te blijven en ga me wijden aan de paardenfokkerij. Ik wil een theorie uitwerken over een mengsel van een tiende Arabisch en de rest Morgan met een klein percentage....”

„Een klein percentage schurft,” zeide Walton. „Maar ik kan je een raad geven, Keeler. Wij waren er niet heel lang, maar 't scheen me toe dat er een mooi stuk weiland achter „de Eglantier” was. Aardige, echt romantische naam. Juist een plek voor de wittebroodsweken. Hoosac Falls is ook een mooi, afgelegen plaatsje. Maar als 't je begint te vervelen en je hoort het Oosten roepen — Gare la femme, jongen. 't Is veel beter om naar Borneo te gaan.”

„Ik ga niet naar Borneo, dank je,” antwoordde Keeler. „Wat jou belijft, ouwe jongen,” voegde hij er glimlachend aan toe „jij mag naar den duivel gaan.”

EINDE.